

MILJÖUTSKOTTETS UTLÅTANDE 12/2013 rd

Regeringens proposition till riksdagen med förslag till kemikalielag och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den

Till ekonomiutskottet

INLEDNING

Remiss

Riksdagen remitterade den 10 april 2013 regeringens proposition med förslag till kemikalielag och till lagar om ändring av vissa lagar som har samband med den (RP 38/2013 rd) till ekonomiutskottet för beredning och bestämde samtidigt att miljöutskottet ska lämna utlåtande om ärendet till ekonomiutskottet.

Sakkunniga

Utskottet har hört

- konsultativ tjänsteman Marilla Lahtinen, social- och hälsovårdsministeriet
- överinspektör Eeva Nurmi, miljöministeriet
- enhetschef Taina Nystén, Finlands miljöcentral
- direktör Esa Nikunen, Säkerhetsteknikcentralen
- specialsakkunnig Tarja Hartikainen, Finlands Kommunförbund
- biträdande direktör Juha Pyötsiä, Kemiindustrin r.f.

Dessutom har skriftligt yttrande lämnats av Finlands näringsliv rf.

UTSKOTTETS ÖVERVÄGANDEN

Motivering

Utskottet konstaterar att Europeiska unionens kemikalielagstiftning under de senaste åren har förnyats helt. De mest centrala målen för EU:s kemikalielagstiftning är att skydda människors hälsa och miljön samt dessutom att trygga den fria rörligheten för kemikalier på den inre marknaden och att förbättra konkurrenskraften för EU:s kemiindustri. Reach-förordningen har ansetts vara världens strängaste lagstiftning om kemikalier.

Med hjälp av Reach-förordningen åläggs företag att se till säkerheten hos kemikalier som

används och marknadsförs. Företagen ska registrera de ämnen som tillverkas och importeras till EU-området hos Europeiska kemikaliemyndigheten ECHA, klassificera, märka och packa in farliga kemikalier på ett säkert sätt och informera om vissa farliga ämnen som ingår i föremål. De omfattande skyldigheterna enligt Reach-förordningen är krävande och detaljerade och medger inga nationella undantag. Verkställandet av Reach-förordningen har bara inletts men redan nu bedöms det att förordningen har fått ner användningen av de farligaste ämnena i Europa.

Utskottet konstaterar att den föreslagna kemikalielagen i huvudsak ska reglera tillsynen. I den nya kemikalielagen föreslås bestämmelser om bl.a. tillsynen över EU:s kemikalielagstiftning, andra myndighetsuppgifter och straffbestämmelser. Som mål för kemikalielagen uppställdes att förenkla och förtydliga den nationella regleringen. Utskottet konstaterar att förslaget uppfyller målen i detta avseende.

Utskottet stödjer förslaget om att marknadskontrollen i fråga om kemikalier ska koncentreras till Säkerhets- och kemikalieverket (Tukes). EU:s kemikalielagstiftning är en omfattande och ytterst komplicerad helhet vars tillsyn förutsätter en betydande specialkompetens och specialisering. Att överföra marknadskontrollen från kommunerna och regionförvaltningsverkens arbetarskyddsdistrikt till Tukes främjar en effektiv resursanvändning och säkerställer expertisen i tillsynen. Utskottet anser att den ökning om fem årsverken för marknadskontroll som föreslås är ett absolut minimum. Utskottet betonar att det bör följas upp framöver att resurserna räcker.

Finlands miljöcentral ska alltså övervaka att Stockholmskonventionen och Rotterdamkonventionen följs samt att de EU-förordningar som antagits i syfte att verkställa dem följs, i den mån det inte har bestämts att andra myndigheter ska sköta tillsynen. Utskottet finner det ändamålsenligt att de inspektions- och myndighetsuppgifter som nämns i den föreslagna lagens 9 och 15 § förblir hos Finlands miljöcentral i enlighet med vad projektet för utveckling av kemikalietillsynen, som genomfördes 2010, kom fram till.

Allmänna principer för användning av kemikalier är enligt lagförslagets 19 § kännedom om kemikaliers inverkan på hälsa och miljö och att kemikalien hanteras omsorgsfullt med beaktande av dess mängd och farlighet. Dessutom ska verksamhetsutövaren styras till att välja den kemikalie eller metod som orsakar minst fara när det finns flera alternativ att välja mellan. Utskottet betonar att de föreslagna allmänna principerna kan tillämpas endast tillsammans med detaljerade materiella bestämmelser. Principerna är informativa och programmatiska, och bestäm-

melserna i sig själva inbegriper inte förbindelse eller straff för överträdelse utan principerna ska styra verksamhetsutövare att iaktta lagens mål. Dessa principer ingår i den nuvarande kemikalielagen och de behövs också i den nya.

EU:s biocidförordning tillämpas från den 1 september 2013 och den upphäver det nu gällande biociddirektivet jämte godkännandeförfaranden. Som ett helt nytt tillägg till kemikalielagen föreslås krav på kompetens hos dem som hanterar de miljö- och hälsofarligaste ämnena för skadedjursbekämpning och krav på registrering av företag. Tukes kan i samband med beslut om att godkänna produkter besluta om att begränsa överlåtelsen eller användningen av produkten endast till personer som har avlagt examen enligt den föreslagna lagens 38 § eller specialexamen enligt lagens 41 §. Produkter som förutsätter examen kan t.ex. vara gifter mot gnagare eller insekter eller träskyddsmedel som kan förorsaka betydande risker för miljön och hälsan om de används oriktigt. Specialexamen kan krävas för produkter som är särskilt farliga för användaren eller miljön som t.ex. gasbekämpningsmedel mot skadedjur som är akut mycket giftiga och kan medföra omedelbar livsfara för användaren och utomstående om de inte används rätt. Utskottet konstaterar att förfarandet med frivillig fristående examen från 2005 inte har förmått garantera en tillräcklig yrkesskicklighet. Därför behövs lagstiftning om examen, vilket det redan finns för växtskyddsmedlens del. Kompetenskraven kommer att gälla cirka tvåhundra personer i 30–50 företag. Att visa kompetens eller avlägga specialexamen kräver enligt propositionen ingen obligatorisk utbildning vilket innebär att företagen inte förorsakas oskäligen kostnader för att uppfylla kraven på kompetens och registrering. Det behövs också tillräckliga resurser för de helt nya uppgifter som EU:s biocidförordning medför, dvs. anordnandet och upprätthållandet av rådgivningstjänsten samt tillsynen över varor som har behandlats med biocidprodukter.

Slutligen betonar utskottet vikten av information till verksamhetsutövare för att reformen ska

gå att genomföra i samarbete med aktörerna inom branschen.

Ställningstagande

Miljöutskottet föreslår

att ekonomiutskottet beaktar det som sägs ovan.

Helsingfors den 8 maj 2013

I den avgörande behandlingen deltog

vordf. Rakel Hiltunen /sd
medl. Tarja Filatov /sd
Christina Gestrin /sv
Antti Kaikkonen /cent
Jukka Kärnä /sd
Jari Lindström /saf

Tapani Mäkinen /saml
Martti Mölsä /saf
Sari Palm /kd
Anni Sinnemäki /gröna
Mirja Vehkaperä /cent
Juha Väättäinen /saf.

Sekreterare var

utskottsråd Jaakko Autio.